

Správa o činnosti a výsledkoch prekladateľsko-tlmočnickej sekcie CE za r. 2010

Jarmila Opalková, Filozofická fakulta PU, jarmilaopalkova@yandex.ru

Riešitelia projektu CE v rámci prekladateľsko-tlmočnickej sekcie v období kalendárneho roka pracovali na troch vytýčených úlohách, ktoré vyplynuli z personálneho a profesionálneho zloženia pracovnej skupiny. Sekcia je zložená z učiteľov jazykových katedier, ktoré pripravujú budúcich prekladateľov a tlmočníkov pre jazyk anglický, francúzsky, nemecký, ruský, ukrajinský, ale na výskume sa podieľajú aj externí a interní doktorandi a viacerí diplomanti, práce ktorých korelujú s niektorou zo zložiek translatológie, viaceré boli už obhájené a parciálne publikované v časopise CE JaK..

Aj keď translatológia pokrýva dve hlavné roviny, a to písomný a ústny prevod informácie, výskum aj v rámci tejto dimenzie sa môže uberať viacerými smermi. V medzikultúrnej komunikácii existujú isté dominantné mechanizmy prenosu kognitívnych štruktúr do cieľového prostredia, ktoré majú status všeobecných noriem, ale tiež špecifické regulátory inferencie týchto štruktúr s hodnotou garancie adekvátnej recepcie. Ide o mechanizmy, ktoré sledujú pravidlá a normy fungovania konkrétnych jazykov z hľadiska ich jednotlivých úrovní, ale tiež také, ktoré zohľadňujú extrajazykové aspekty. Okrem toho dôležité postavenie v rozvoji translatologického myslenia majú konštantné usmernenia, ako východisko ďalšieho posunu. V minulom období preto členovia tímu pracovali predovšetkým na zostavení **translatologického slovníka**, ktorý k dátumu stretnutia predstavuje základný korpus terminologického aparátu v troch mutáciách jazykov – slovenskom, anglickom a ruskom, pričom takto dopracovaný skelet sa posúva ďalším riešiteľom v rámci sekcie s ohľadom na konkrétny cudzí jazyk (nasleduje ukrajinský, nemecký, francúzsky a španielsky), čím je zabezpečená priebežná kontrola, korektúra a rozšírenie databázy.

Druhá úloha, nad ktorou riešitelia pracovali je spätá s formou konzekutívneho tlmočenia, konkrétne s tou jeho formou, ktorá aplikuje **notačný zápis**. Nácvik notácie pre potreby výučby vychádza zo zásad Ženevskej translatologickej školy, na ktorú nadviazali nemecká a ruská škola predstavením komplexu symbolov odporúčaných pre prácu v konkrétnej translatologickej praxi. Napriek už existujúcim zdrojom, v súvislosti s dynamikou spoločenského života a myslenia spracovanie **príručky pre nácvik notácie** najmä s didaktickým zameraním predstavuje veľmi aktuálny aspekt tlmočnickeho výskumu. Nadväzujúc na uvedený postulát jeden člen riešiteľského kolektívu pracoval na rozpracovaní systému znakov, symbolov a konektorov potrebných v rámci podporného média pri konzekutívnom tlmočení v jazyku nemeckom a v rámci doktorandského štúdia prebieha takýto výskum aj vo vzťahu k španielčine s presahom aplikovateľnosti symbolov v korelácii s jednotlivými jazykmi a systémovým usmernením s ohľadom na polydimenzné kultúrne spoločenstvá.

V rámci **literárneho prekladu** prebiehal výskum v oblasti korešpondujúcej s riešením problematiky antropocentrizmu, etnokultúrnych špecifik prevodu kognitívnych štruktúr a sledoval líniu predchádzajúceho bádateľského zamerania jednotlivých riešiteľov, ktorú odrážajú publikované state.

V súvislosti s uvedeným hlavným výskumným záberom sa riešitelia prekladateľsko-tlmočnickej sekcie zapájali do rôznych **vedecko-výskumných aktivít**, z ktorých vzišli učebno-monografické publikácie, početné state opublikované v časopisoch a zborníkoch z konferencií konaných nielen v domácom prostredí, ale aj v zahraničí.

Pre translatologickú prax všeobecne a rozvoj vlastného pracoviska malo veľký význam stretnutie niektorých členov tímu s pracovníkmi Generálneho riaditeľstva pre jazyky pri Európskej komisii v Rade Európy. Prestíž vlastnej univerzity možno dosiahnuť najmä tým, že dokáže pripraviť svojich absolventov do praxe na špičkových pracoviskách v rámci celej Európy. Preto je zmysluplné pokúsiť sa naplniť ambíciu získať oprávnenie udeľovať pri ukončení prekladateľsko-tlmočnického štúdia svojim študentom European Masters Certifikát. Translatologická sekcia má túto metú na pamäti, a preto sa perspektívne zamýšľa nad spoluprácou s azylovými centrami a nevládnymi spoločenskými organizáciami, kde by mohli absolventi fakulty pracovať ako komunitní prekladatelia. **Community Interpreting** je v našom kultúrnom priestore novým poslaním i profesiou zároveň a vyžaduje si následne prieskum, stanovenie konkrétnych cieľov výskumu s reálnym dosahom na spoločenský dopyt, čo je jednou z priorít, ktorú je potrebné naplniť pri žiadosti o udelenie honorabilnej pozície fakulty a univerzity ako translatologického pracoviska s európskym certifikátom.

Status sekcie a zameranie odbornej činnosti možno charakterizovať pars pro toto, konkrétne úryvkom zo štúdie, ktorá bola publikovaná v rámci riešenia jej úloh:

"Definovať rozsah konceptosféry, predmetný rámec kulturologického minima nie je možné celoplošne ani z pohľadu študijného zamerania a už vôbec nie ako istý determinant výučby konkrétneho jazyka, resp. kombinácie jazykov. V rámci filologického štúdia jazyka sú framové dimenzie nekonečné. Môžu byť len ad hoc aktivované, avšak aj napriek tomu je potrebné načrtnúť isté referenčné línie všeobecného, spoločného a dominantne kultúrne ukotveného. Tlmočenie ako akt jednorazového, okamžitého, neopakovateľného a zväčša nekorigovateľného prenosu informačných impulzov oveľa viac, než iné druhy translácie, je viazané na predikciu štruktúr interkultúrnej komunikácie, ktorú je v rámci konštituovania obsahu vyučovacieho procesu nevyhnutné zohľadniť. Cvičenia zamerané na aktivizáciu stereotypov transferu jednotiek toho-ktorého terminologického zamerania je možné realizovať tak v rámci praktických cvičení, ktoré by obsahovo mali predchádzať problematike lokalizovanej do syláb a študijných plánov disciplín zameraných na odborný preklad, ako aj neskôr nadväzne v rámci praktického prekladu odborných textov tiež nácviku najmä konzekutívneho a sprievodcovského tlmočenia..."

„Táto štúdia, bola vytvorená realizáciou projektu *Vybudovanie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra*, na základe podpory operačného programu Výskum a vývoj financovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.“